

riosa Deo, quia offertur illi, quod ei displicet; imo de hoc solet esse gravior quæstio, an tale peccatum mortale sit. Multi enim sentiunt esse tantum veniale peccatum, quia illa materia est quasi indifferens, unde licet vanum sit tale votum, non tamen attribuit Deo aliquid directe repugnans bonitati aut veritati ejus; supponimus enim non voveri omissionem illum sub aliqua ratione mali, sed potius boni, licet non melioris. Excipiuntur autem duo causas. Prior est, si quis voveat nunquam facere opus consilii, etiamsi, occurrat occasio in qua possit esse sub præcepto: ut si quis voveret non mutuare, aut non dare elemosynam etiam in articulo necessitatibus. Sed hoc licet verum sit, non est exceptio, quia tale votum jam non tantum est de omissione consilii, sed etiam de omissione præcepti. Altera exceptio est, si tale votum fiat gratia displicendi auctori talium consiliorum, ut loquitur Navar., d. c. 42, n. 19; et idem fere habet Cajet., d. art. 2. Quod censeo esse verum, id tamen universale est in omni materia peccati venialis: nam si quis diceret mendacium levissimum ex directa intentione displicendi Deo, peccaret mortaliter, quia talis intentio continet directe odium vel formalem contemptum Dei, ac subinde magnam inordinatem voluntatis erga ipsum. Hæc ergo exceptio generalis est, et adeo rara, ut vix in homine viatore possit habere locum, maxime cum votum fieri soleat ad placendum ei cui fit promissio.

16. *Aliorum exceptio.* — *Evasio.* — *Ocluditur.* — Et ideo alii potius excipiunt causam, in quo talis materia offeratur Deo per votum tamquam illi placita; nam si hoc animo fieret tale votum ex industria, esset peccatum mortale, quia blasphemiam contineret: quod sentit Cajetanus, d. art. 2. Hæc vero exceptio destruit positionem; nam si materia non offeratur Deo ut placens illi, non est votum. Nam de ratione voti est, ut sit promissio; de ratione autem promissionis est, ut promittatur res placens ei cui fit promissio; alias non est promissio, sed comminatio, ut D. Thomas dixit. Item si non promittitur Deo, ut placens Deo, ergo promittitur ei, licet ei displiceat: hæc autem est major blasphemia. Dices: potest promitti sine advertentia, an placeat vel displiceat. Sed contra; nam tunc vel non est votum, nisi voce tantum, vel si sit, per se habet gravem malitiam, solumque propter inadvertentiam excusat. Dico ergo, etiamsi voveatur ut placens Deo, non esse mortale, quia non

est necesse offerri ut magis placens, quod involvet hæresim, sed satis est ut offeratur tanquam aliquo modo placens. Fateor tamen hoc non posse contingere sine aliqua falsa opinione, vel circa materiam, vel circa ipsum votum, existimando esse posse Deo acceptum. Tamen hic error humanus est, et licet sit ex ignorantia culpabili, non continent blasphemiam aut contemptum, et ideo per se non sufficit ad mortalem culpm.

CAPUT III.

UTRUM AGERE CONTRA VOTI OBLIGATIONEM SIT PECCATUM, ET QUAM HABEAT MALITIAM?

1. *Prima assertio: violare votum, intrinsece malum est et peccatum.* — *Objectio.* — *Solutio.* — Dico primo: violare votum rumpendo obligationem ejus, intrinsece malum est et peccatum. Conclusio est certa et de fide, nam habetur expresse in Scriptura, Deut. 23: *Cum votum voveris Domino Deo, non tardabis reddere, quia requiret illud Dominus; et si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum.* Et satis idem probant verba illa Eccl. 5: *Dispicet enim illi infidelis et stulta promissio;* quod enim Deo displicet, malum est, et in actu morali peccatum est. Item verbum illud reddit, Psalm. 75, verbum præcepti est, ut sæpe dictum est; ergo non implere illud, peccatum est. Denique ex dictis libro præcedenti, capite primo, constat ratio hujus veritatis, quia votum inducit obligationem in conscientia; ergo contra conscientiam est non implere illam obligationem; ergo est peccatum. Dices: peccatum est dictum vel factum contra legem Dei; sed votum non est lex Dei, sed hominis voventis; ergo agere contra votum non est peccatum. Respondet negando consequiam, quia agendo contra votum agitur contra legem Dei. Votum enim non est propria lex, ut supra explicui, sed promissio: facta autem promissione, lex divina et naturalis obligat ad illam observandam, quia jam hoc pertinet ad reverentiam Dei, quod totum in illo Deuteronom. loco satis explicatur.

2. *Secunda assertio: in quo consistat malitia peccati contra votum.* — Dico secundo: malitia hujus peccati unica est per se loquendo, et formaliter consistit in perfidia, seu infideliitate ad Deum, quæ mendacium et sacrilegium quodammodo virtute continet. Hæc assertio ponitur ad explicandam qualitatem, et quasi speciem hujus malitiae. Nam primo videri po-

test hoc peccatum esse mendacium, quia dum non impletur Deo promissum, falsa fit assertio inclusa in promissione Deo facta. Secundo videtur esse hoc peccatum sacrilegii, quia res Deo dicata per votum irreverenter tractatur. Tertio est ibi peccatum perfidiae, quia promissio non impletur. Nihilominus tamen verum est malitiam hujus peccati esse tantum unam, et illam esse proprie ac formaliter malitiam infidelitatis contra Deum, licet secundum quamdam eminentiam deformitatem sacrilegii et mendacii involvat. De qua assertione dixi multa superiori volumine, tract. 3, l. 3, c. 3, a principio, et ideo hic breviter explicatur ex dictis libro præcedenti, c. 1; ibi enim ostensum est obligationem voti esse fidelitatis ad Deum; ergo in transgressione est privatio illius honestatis debitæ, quæ est infidelitas, seu perfidia. Quod satis declaravit Paulus, 1 Tim. 5, dicens: *Habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt.* Quæ verba ita omnes exponunt, et ita in hac parte consentiunt in hac materia D. Thomas, et omnes. Potestque confirmari, tum ex dictis in d. c. 3, tum quia inter homines non implere promissum quædam infidelitas est; ergo et in ordine ad Deum. Quod vero in tali peccato non sit alia malitia, patet, quia in voto non est nisi una honestas et una obligation; privatio autem servat proportionem ad habitum. Et hoc amplius patebit, respondendo ad duo prima argumenta.

3. *Fit satis oppositis argumentis.* — *I. stantia.* — *Solvitur.* — Ad primum ergo negatur, transgressionem promissionis esse mendacium, ut in præcedenti tractatu, libr. 3, c. 16, ostendi, tum auctoritate D. Thomæ, tum ratione. Et breviter nunc declaratur: nam qui non implet votum, nihil affirmat vel negat; ergo non potest proprie mentiri. Solum ergo dici potest esse in causa, ut non sit verum, quod prius promittendo dixit; hoc autem non est proprie aut formaliter mentiri, ut constat; non est ergo in illa omissione malitia mendacii. Dices, eo ipso quod ille tenetur vitare ne prior assertio falsa fuerit, ei imputatur malitia mendacii. Respondet negando absolute assumptum, quia ibi numquam invenitur propria malitia mendacii quæ imputetur; sed solum invenitur defectus veritatis quasi materialis, et a principio non intentus, qui propterea non imputatur, nisi juxta obligationem, quæ est ad vitandum talis defectum. In præsenti autem obligatio videnti hunc defectum tota est ex virtute religionis, et ideo defectus ille veritatis solum im-

putatur ratione divinæ irreverentiae, quæ in talia perfidia invenitur. Denique supra ostensum est obligationem servandi veritatem in tali actu solum esse genericam, et contrahi ex obligatione reddendi Deo debitum cultum in promissis servandis; ergo defectus ille veritatis non est specialis malitia mendacii, sed solum per modum circumstantiæ genericæ inclusæ in tali peccato. Et sic potest intelligi illud 5: *Non es mentitus hominibus, sed Deo.* Quamvis probabile sit, in eo facto, præter transgressionem voti, commissum esse proprium et formale mendacium, affirmando tanti fuisse venditum agrum, intentione negligandi pluris fuisse venditum. Quod mendacium non negatur fuisse hominibus dictum ullo modo; nam constat, Petro fuisse dictum, sed sensus est, fuisse mendacium non mere politicum, sed irreligiosum, quia fuit ad transgressionem voti committendam ordinatum.

4. *Fractio voti secundum se non habet propriam malitiam sacrilegii.* — Ad secundum, nego fractionem voti per se spectatam esse propriam malitiam sacrilegii, prout est species distincta ab aliis malitiis contra religionem. Quod late probavi in d. c. 3; nunc solum addo duo. Et imprimis expendo quod dicitur in l. 2, ff. de Pollicitationibus: *Votum personam vorantem, non rem, quæ vovetur, obligat;* et quasi pro ratione additur: *R's enim, quæ vovetur, soluta quidem liberat vota, ipsa tamen sacra non efficitur.* Si ergo res promissa Deo per votum sacra non efficitur, non erit sacrilegium materia in fractione voti, quia sacrilegium, proprie et specificie sumptum, circa rem sacram versatur, non immediate circa Deum ipsum. Non omittam tamen adverte, Alexandrum, in additione 1 ad Bartol. super dictam leg. 2, dicere legem illam non habere locum de jure canonico, et citat Glossam, quam dicit notabilem, in c. Mulier, 23, quæst. 2. Sed in ea quæst. nullum est c. Mulier, nec in tota illa quæstione Glossa tractat de hac materia, neque etiam in c. Mulier, 22, q. 2. Nec in c. Mulier, 1, vel 2, 33, q. 5, neque in ullo alio. Neque etiam invenio canonem cui lex illa quoad prædicta verba repugnet. Nam, licet ubi non solum votum simplex, sed etiam specialis consecratio interponitur, res vel persona sacra fiat secundum canones, non tamen inventur in canonibus, quod per solum votum simplex res efficiatur sacra

5. Imo hinc sumo alteram confirmationem, quia inter res sacras in infimo ordine constituantur bona ecclesiastica, quæ actu sunt sub

Ecclesiæ dominio, et consecratæ specialiter non sunt, juxta doctrinam D. Thomæ, 2. 2. q. 99, art. 3. Sed res, tantum promissa Deo per votum, nullo illorum modorum est sacra, quia nec in se consecrata manet, nec inter ecclesiastica bona propter solam promissionem computatur; ergo illam contrectare, vel ad usum profanum convertere, non est sacrilegium proprie, sed sola perfidia in Deum. Unde tandem ita concludo: nam omne sacrilegium est aut contra jus naturale, aut ratione legis ecclesiastice prohibentis illo intuitu profanum usum alicuius rei sacræ, ut supra in materia de sacrilegio visum est. Sed violatio voti nec est sacrilegium ex vi solius rationis naturalis, ut optime probat ratio facta, et lex civilis, quæ naturalem rationem ostendit; nec etiam invenitur lex ecclesiastica, quæ naturali obligationi voti aliquam positivam et diversæ speciei addat; ergo. Unde si interdum in Decretis vel Patribus vocatur hoc peccatum sacrilegium, ut apud Basilium in Regulis fusius dis., in 14, vel sumitur illa vox late, prout frequenter dicitur de omni irreligiositate, vel sermo est de rebus alias sacris, quæ non tantum ratione voti, sed etiam ratione consecrationis specialiter violantur, ut dicemus latius tractando de castitate personarum sacrarum.

6. *Tertia assertio: transgressio voti interdum potest esse commissionis, interdum omissionis.* — Dico tertio: transgressio voti interdum potest esse peccatum commissionis, interdum omissionis. Hæc assertio est contra aliquos, qui dixerunt, semper transgressionem voti esse commissionem, quia consistit in falsitate quadam et mendacio. Sed hæc ratio ex dictis soluta est, quia non implens promissum non mentitur de novo, aut dicit falsum, neque etiam præbet aliquid signum falsitatis, ratione cuius possit dici falsitatem committere; sed solum non ponit terminum, seu mensuram necessariam ad veritatem assertionis, seu promissionis prius prolatæ, et ita non est necesse ut delinquat committendo; nam omittendo potest impedire ne fiat verum, quod dictum est. Alii e contrario dicunt hoc peccatum esse omissionis, quia est contra affirmativum præceptum: *Redde Domino vota tua;* sed hoc optime intelligitur, quando votum est de opere positive agendo ex vi voti; nam tunc in rigore per solam omissionem violatur tam votum ipsum, quam præceptum obligans ad illius observationem. At vero quando votum est negativum, non violatur nisi per ac-

tum positivum, et ideo non videtur tunc esse peccatum omissionis, sed commissionis.

7. Unde necessaria videtur assertio posita, quæ supponit transgressionem voti de se abstrahere ab omissione et commissione, sicut transgressio præcepti eodem modo abstrahit; videtur enim esse eadem proportio, quia sicut præceptum abstrahit ab affirmativo et negativo, ita etiam votum. Unde licet præceptum de reddendo voto affirmativi formam habeat, utrumque complectitur; ita enim reddit votum, qui cavit quod cavere promisit, sicut qui facit quod facere promisit. Illud ergo *reddere*, moraliter potius quam physice accipiendum est, sicut omissionis moralis nomine actionis comprehendendi solet. Sensus ergo præcepti est: *Ita gere sicut promisisti*, sive agendo, sive non agendo. Sicut obedientia obligat ad parentum superiori; parere autem interdum est agere, interdum non agere. Vera est ergo assertio posita, quod votum violetur omittendo, quando affirmativum est, committendo vero, quando est negativum.

8. *Peccata, licet physice specie differant, possunt tamen moraliter esse ejusdem speciei.* — Dices: ergo illa peccata different specie. Respondeo consequentiam non esse formalem, quia omission et commissio possunt esse ejusdem speciei in formal ratione mali, licet physice differant in ratione actus, ut docuit D. Thomas 1. 2, quæst. 72, art. 6, et patet in materia justitiae, in peccato furandi et non restituendi, et in peccato decipiendi, et non docendi verum, quando ex justitia teneris. Et in materia de obedientia, non obediens, vel agendo, vel non agendo, si materia sit alias æque indifferens, et in illa sola honestas obedientiae videtur, peccatum est ejusdem rationis. Ita ergo esse potest in præsenti, et ratio a priori est, quia malitia moralis sive adhæreat actioni, sive cessationi promissæ, ejusdem turpitudinis est in ordine ad promissionem Deo factam: unde actus voluntatis, in quo est formaliter transgressionis malitia, eamdem accipit secundum speciem malitiam ab illo objecto, sive in se sit positivum, ut est agere; sive negativum, ut non agere.

9. *Quarta assertio: transgressio voti ejusdem speciei est respectu cujuslibet voti, etiæ materiæ distinguuntur.* — *Objectio.* — *Solutio.* — Hinc dico quarto: transgressio voti ejusdem speciei est respectu cujuslibet voti, etiæ materiæ votorum distinctæ sint, ut temperantiae, castitatis, etc. Hanc pono assertionem, quia aliqui existimarent peccata contra hæc

vota esse specie diversa, sumpta analogia ex præceptis, in quibus unaquaque obligatio specificatur, juxta exigentiam materiæ, et ita peccata contra diversa præcepta specie distinguuntur, non propter præcepta, sed propter materias diversam habentes honestatem; idem ergo putant esse in votis. Sed nihilominus contrarium dicendum est juxta assertiōnem positam, quia formalis ratio hujus malitiae est perfidie ad Deum, ut explicimus; hæc autem ejusdem rationis est in quæcumque materia, ut recte Cajetanus explicuit, d. q. 88, artic. 5. Et patet ex supra dictis; ostendimus enim diversitatem votorum ex materiis non esse formalem; quia honestas voti in omnibus eadem est; ergo et e contrario idem est de malitia, quæ in privatione illius honestatis consistit. Nec est simile de præceptis, utidem Cajetanus dixit; nam præcepta non extrahunt actum, seu materiam, a propria ratione virtutis et honestatis, quam habent, sed intra illam impunent necessitatem; lex enim in materia temperantiae præcipit actum temperantiae, et in materia religionis actum religionis, et sic de aliis; votum autem addit materiæ speciale honestatem divini cultus, ordinando talem materiam ad hunc cultum, et sub illa ratione imponit necessitatem, et ita est obligatio ejusdem rationis in omnibus, et consequenter etiam transgressio. Dices: ergo in confessione non oportet explicare in specie materiam transgressionis voti, et satis erit dicere, Violavi quoddam votum grave, seu graviter. Respondetur negando consequentiam, tum quia nou solum nudam speciem malitiae tenemur confiteri, sed ut in re committitur per talem vel talem actum, quando ex malitia actus potest multum variari judicium confessoris, et gravitas delicti, et necessitas medicinæ seu remedii adhæbendi in peccati curatione; tum etiam quia ex parte materiæ frequenter additur nova species malitiae, ut jam explicabitur.

10. *An ex parte materiæ in voto semper adjungatur alia malitia specie distincta in hoc genere peccati.* — Sed dubitari potest, esto malitia irreligiositatis, quæ est in transgressione voti, sit una tantum, et ejusdem rationis in omnibus violationibus votorum, an ex parte materiæ semper adjungatur alia malitia specie distincta in hoc genere peccati. Quod dubium non movetur de votis, quæ sunt de materia necessaria ex aliis præceptis, ut sunt votum castitatis, quoad abstinentiam a fornicatione et adulterio, et omni simili turpitudine, et votum non furandi, et similia; nam de iis notum est, duas malitias esse in tali transgressione: unam, contra specialem virtutem, ad quam pertinet materia et præceptum ejus, scilicet contra castitatem, justitiam, etc.; aliam contra rationem voti. Imo interdum poterit utraque esse contra religionem secundum diversas rationes, ut in voto audiendi Missam in die festo, et similibus, ut satis constat ex dictis in superioribus. Difficultas ergo est, quando votum est de actu alias non necessario, ut in jejunio supererogationis abstinere a carnibus, in voto castitatis non ducere uxorem, vel si illam habebas, non petere debitum; nam ante votum hi actus honesti erant, et abstinere ab illis non erat necesse ad vitandum peccatum; post votum autem mali sunt; queritur ergo an comedere carnes contra votum, sit non solum irreligiositas, sed etiam intemperantia; et similiter, an in conjugi habente votum sit luxuria petere debitum, et sic de aliis. Et ratio dubitandi esse potest, quia qui non jejunat, verbi gratia quando tenetur ex voto, non facit actum temperantiae, sed intemperantiae; ergo non tantum peccat contra religionem, sed etiam contra temperantiam. Idemque argumentum est de conjugi habente votum castitatis, et petente debitum, quia non facit actum castitatis, sed luxuriæ. Utrumque antecedens patet, quia ille non servat medium temperantiae et castitatis, quia non exercet actum, quando et quomodo oportet, sed exceedit in affectu ad talem materiam, quandoquidem ex affectu illius excedit limites rectæ rationis in ejus usu. Et confirmatur, quia ille, qui sic vovit, se obligavit ad talem temperantiam et castitatem; ergo agens contra illam obligationem, contra temperantiam et castitatem peccat.

11. *Responsio negativa ad superiorum questionem.* — Nihilominus dicendum est, per se loquendo et ex vi talis actus, in transgressione voti non esse aliam malitiam, nisi contra religionem, scilicet perfidiae in Deum. Ita docet late Cajetanus, in d. a. 5, dub. ult., et ibi Soto, Arag. et omnes. Ratio est, quia votum non est lex vera, sed tantum promissio, ut in superioribus declaratum est, et ideo non imponit necessitatem nisi in ratione fidelitatis proportionate personæ cui fit promissio, quæ in voto est fidelitas religiosa; ergo transgressio illius per se soli religioni reputat; ergo sola malitia irreligiositatis in ea invenitur. Confirmatur et declaratur, quia licet votum dicatur inducere obligationem, quia illo posito nascitur obligatio, tamen pro-

pria obligatio in conscientia immediate nascitur ex lege divina et naturali obligante ad reddenda vota, ut supra dictum est; sed, posito voto jejunandi, vel dandi eleemosynam supererogationis, non obligat lex naturalis temperantiae, vel misericordiae ad jejunandum, vel faciendam eleemosynam; sed obligat tantum lex illa: *Redde Domino vota tua*; ergo solum contra illam peccatur; ergo sola malitia contra religionem ibi invenitur. Probatur utraque consequentia, quia nullum est peccatum, nisi quod alicui legi repugnat, nec habere potest malitiam, nisi legi contrariam. Et quamvis sufficiat interdum lex positiva, ibi etiam non intervenit, quia (ut dicebam) votum non est lex, et ibi nullus actus intervenit qui possit inducere legem positivam; et ex responsione ad argumenta hoc evidentius constabit. Intelligenda autem est assertio ex vi solius necessitatis, quam votum imponit; nam, si cum voto conjungitur promissio ad hominem, et si fit materia ejus, duplicitate peccatur unica transgressione; quia secunda promissio inducit obligationem diversae rationis, quae simul violatur. Sed haec est accidentaria ad rationem voti ut sic, sicut in superioribus explicatum est.

12. *Fit satis ad rationes oppositas.* — Ad primum respondeo, difficultatem esse communem de omni actu, qui de se est unius virtutis, et deest illi circumstantia necessaria ex alia virtute extrinseca, et non ex propria, an retineat aliquam honestatem, non obstante malitia aliunde proveniente, quae in 1. 2 ex professo tractanda est. Nunc breviter dico posse nos loqui, vel de actu exteriori jejunii, vel de interiori voluntate. Quoad primum, dico jejunium illud, vel petitionem debiti, posse esse actum temperantiae, vel castitatis, et retinere in se honestatem objectivam harum virtutum. Patet, quia potest in quolibet illorum servari medium talis virtutis cum omnibus circumstantiis requisitis ad medicitatem et honestatem ejus. Neque repugnat cum illa voluntate conjungi malitiam formalis et moralem ex ratione extrinseca, ut ex fine pravo extrinseco operantis, vel in praesenti ex obligatione voti. Loquendo autem de interna voluntate, fateor vix posse committi illud peccatum contra votum sine aliquo excessu in alio motivo operandi, quia nemo transgreditur votum propter transgressionem ipsam; perversissima enim esset talis voluntas; dicitur ergo alio motivo, quod profecto non erit honestum; nam illud non induceret

ad executionem adeo imprudentem et pavam; semper ergo est aliquod motivum, vel malum, vel saltem non bonum moraliter, ut aliquis delectationis vel commodi humani. Ex hac igitur parte fateor regulariter admiseri aliam malitiam. Dico tamen illam et esse per accidens respectu talis materiae, ex sola libertate, et fine operantis, et non necessario esse in suo genere mortalem; sufficit enim venialis excessus in appetendo objecto indiferente, vel leviter malo, ut homo sua libertate graviter exceedat, rumpendo votum propter illam causam levem; et ita tunc tota gravitas mortalis sumitur ex effectu transgressionis voti.

13. *Non potest quis per votum sibi impone nisi obligationem religionis.* — Ad secundum respondent aliqui, duplicitate posse hominem vovere jejunium: primo, ex simplici intentione vovendi, et consecrandi Deo jejunium, et tunc procedere omnia dicta. Secundo, ex speciali intentione reddendi sibi necessariam et debitam non tantum rectitudinem religionis, sed etiam temperantiae et jejunii, et tunc verum esse duplum esse in fractione jejunii malitiam gravem, aliam contra religionem, aliam contra temperantiam, et hoc concludi argumento facto. Sed non est necessaria distinctio, nec veram doctrinam continet quoad posterius membrum. Nam, licet homo maxime velit sibi imponere per votum aliam obligationem quam religionis, non potest. Ratio est supra tacta; quia homo non potest sibi legem imponere, quae ex potestate jurisdictionis procedat, ut per se notum est, et ideo ex hac parte non potest sibi imponere obligationem, et quasi preceptum obligans in unaquaque materia secundum exigentiam ejus, sed hoc pertinet ad potestatem superioris. Unde nec unus homo potest hoc genus obligationis alteri imponere, nisi jurisdictionem in illum habeat, etiamsi aliunde possit illi praecipere ex promissione aliqua humana inter illos, ratione cuius poterit exigere fidelitatem vel justitiam, non vero imponere necessitatem temperantiae propriam vel alterius similis virtutis, quam tamen potest superior ponere per potestatem jurisdictionis. Ad argumentum ergo respondeo negando consequentiam, quia necessitas quam sibi homo potest imponere, solum est voti seu promissionis, nou legis, vel precepti determinantis materiam virtutis.

tionem, ut sine dispendio propriæ salutis praetermitti non possit.

2. *Ratione probatur assertio.* — Ratione probatur haec veritas, primo, quia hoc peccatum est contra precepta primæ tabulæ, quæ sunt gravissima; ergo ex suo genere est mortale peccatum. Antecedens est Div. Thom., Quodlib. 3, art. 12, ubi sentit hoc peccatum esse contra primum preceptum, quod est de latraria soli Deo exhibenda, quia votum continet cultum latriæ. Sed haec ratio solum probat esse contra illud primum preceptum, votum facere, vel offerre alteri, quam soli Deo; non tamen videtur probare pertinere ad illud preceptum solvere vota facta Deo. Respondei autem potest, in illa negatione includi, vel potius supponi affirmationem dandi Deo cultum latriæ debitum secundum rectam rationem: hic autem cultus, prout exhibetur in observatione voti, debitus est secundum rectam rationem, ut in precedenti libro capite primo, ostensum est; ergo. Alii vero potius existimant hoc peccatum esse contra secundum preceptum primæ tabulæ, quia qui non implet votum, re ipsa facit ut Dei nomen invanum assumptum fuerit; nam per votum nomen Dei assumitur, et votum vanum redditur, cum non impletur. Et ita docet Catechismus Romanus, tertia pars, in explicatione secundi precepti Decalogi; et Angelus, verbo *Interragationes*, circa secundum preceptum; Navarrus, capit. 12, in princ., qui citat Concilium Coloni. Et quod ad rem presentem spectat, fere in idem reddit, quia etiam secundum preceptum primæ tabulæ gravissimum est, et ideo peccatum contra juramentum promissorum ex suo genere est peccatum mortale; ergo multo magis frangere votum. Probatur consequentia, quia supra ostensum est, majorem esse ex suo genere obligationem voti, quam juramenti promissori. Quia gravius est infidelem esse ipsi Deo quam homini coram Deo, seu assistente Deo, et dante robur promissioni. Tertio possumus argumentari ex D. Thoma, 2. 2, quæst. 89, art. 8, quia infidelitas servi ad Dominum est magna irreverentia, argumento leg. 4, ff. de Constituta pecun., et quo gravior est persona cui fides frangitur, eo maius est delictum, ut ibi sentit Gloss., et sumitur ex leg. 1, § Merito, ff. Depositi; ergo respectu Dei est gravissima injuria, ac subinde grave peccatum; sed tale est peccatum non implendi votum; ergo.

3. *Quam grave sit peccatum votum violare.* — Quæri vero hic potest quam grave sit hoc pec-